

Meditatie Laatdienst van 2 december 2018

'Wat een sterren, wat een sterren als je heel lang kijkt, dan lijken het er steeds maar meer...' Herkent u misschien dit liedje uit een kerstmusical? Onze kinderen leerden het op de lagere school en die woorden popten vaak spontaan op als we - vrijwel altijd in een ver buitenland- naar de hemel keken en de duizenden sterren daar zagen staan en dan zong altijd een van ons het volgende zinnetje: 'Wat een sterren, wat een sterren als je heel lang kijkt, dan kun je niet meer tellen en je nek doet zeer!' Oneindige hoeveelheid sterren. Sterrenkundigen bij NASA schatten dat er ongeveer 100 triljoen sterren zijn; dat is een 1 met 20 nullen. De onmetelijkheid van het heelal gaat elk menselijk begrip te boven. En je kunt als mens eigenlijk alleen maar met bewondering en verwondering naar dat hemels baldakijn kijken. Dat doe ik dan ook en ik kan er ook nooit genoeg van krijgen en ik weet me daarbij in goed gezelschap, want voor ons, voor mij hebben ongetwijfeld miljoenen mensen naar de hemel gekeken tot hun nek zeer deed. Kijken naar de hemel is zo oud als de mensheid. We weten in ieder geval dat ze dat deden in het oude Mesopotamie, het huidige Iran en Irak. Er zijn zeven duizend jaar oude kleitabletten bewaard gebleven waarop een stier en een leeuw als oeroude sterrenbeelden zijn afgebeeld. Ook de Grieken keken naar de sterrenhemel en vroegen zich daarbij hardop af met welke reden de goden de sterren aan de hemel hadden geplaatst en wat de patronen die ze daarbij zagen, zouden kunnen betekenen. Ze zagen er een soort goddelijke kalender in want, zo hadden ze ontdekt, zaaien en oogsten konden het beste gebeuren bij speciale sterrenconstellaties en als Orion verscheen dan wisten ze dat de winter in aantocht was. Het is dus niet verwonderlijk dat een ster een rol speelt in het geboorteverhaal. Meerdere hemellichamen spelen trouwens een rol in het verhaal van Jezus, zowel bij zijn komen als bij zijn gaan. Daar kom ik nog op terug. Hemellichamen als betekenis dragers. Bij zijn geboorte is er die ster die de wijzen de weg wijst; ze worden daarbij letterlijk wijzer van die ster. Mooi die verbinding die gelegd wordt tussen dat kind en de ster, want als dat kind iets met daarboven te maken heeft, dan moet er toch minstens een ster zijn waaruit dat zou moeten blijken. De hemel en de aarde worden op die manier met elkaar verbonden.

Wie waren die mannen? De bijbel spreekt over magiërs, we hoorden dat zojuist. Magi. Waarschijnlijk waren het priesters of astrologen. Het ligt voor de hand, dat zij van Babylon kwamen. Waarom ze veranderd zijn in koningen is onduidelijk en ook waarom het aantal ineens beperkt is tot drie. Waarschijnlijk vond die verandering plaats omstreeks de zesde eeuw. Dat aantal van drie zou verklaard kunnen worden door de geschenken die genoemd worden: goud, wierook en mirre. Een ander verband dat wordt gelegd is die met de drie werelddelen die in die tijd bekend waren. Azië Europa en Afrika; Amerika en Australië waren nog niet ontdekt. Ook de namen die ze in de traditie hebben kregen zouden daar naar verwijzen: Baltasar, zou afgeleid zijn van het Chaldeeuwse Belsjar-oessoer, dat 'be-

scherm het leven van de koning' zou betekenen. Hij staat voor het verre Oosten. Caspar, afgeleid van het Perzisch Kandsjar, dat 'schatmeester' zou betekenen, zou ook door zijn donkere gelaatskleur, verwijzen naar Afrika. En de blanke Melchior, zou van het Hebreeuwse Melki-ur: 'mijn koning is licht', zou daarbij het toen bekende Europa vertegenwoordigen. En over dat koningschap van de mannen? Mooie vrome fantasie!! Je kunt in elk geval zeggen dat als koningen, maatschappelijk de hoogste in aanzien en herders, in die tijd juist de laagste, als die beiden daar in de stal samenkomen, dat dan de volle breedte van de mensheid getuige is. .

Toch lijkt magiërs alleen logischer, want een relatie met een bijzondere ster is dan gemakkelijker gelegd. Alleen is het dan weer verwonderlijk dat de astrologie wel bloeide in het Babylonië van die tijd, maar nu juist weer niet in Judea en onder de Romeinen! Allemaal vragen die opgeroepen worden en die eigenlijk niet bevredigend beantwoord kunnen worden. Of het nu om magiërs of koningen gaat, of het er nu drie zijn of meer en hoe ze heten, uiteindelijk gaat het daar niet om: Er is een mens geboren die de wereld in een ander licht heeft gezet; een mens met een ster. We kennen restaurants en hotels sterren toe, maar hoe kwalificeren we hem? Hij die als een blinkende morgenster wordt omschreven! Kennen we hem een ster toe in ons leven? 'Gij die alle sterren houdt in uw hand gevangen Here God hoe duizendvoud wekt Gij ons verlangen.' Wekt Hij ons verlangen op? Verlangen om Hem te volgen; Hij die ons heeft voorgeleefd waar het God om te doen is: gerechtigheid, vrede, een menswaardig bestaan voor alle mensen op deze aarde die we moeten bewaren, die we slechts te leen hebben.

Franciscus had weet van dat verlangen naar God en naar het goede. Ook die van de schepping. Misschien heeft een van u de plekken bezocht waar hij geleefd heeft, maar zeker in La Verna waar hij zich graag terugtrok, moet hij de sterrenhemel in al zijn grandeur hebben gezien. Als je ergens die pracht kon zien, dan wel daar. Hij zal zich daar nietig bij hebben gevoeld De zon die hem overdag in het volle licht zette en de maan en de sterren die hem in de nacht bijlichtten. In het zonnelied zingt Franciscus zijn vreugde uit over zijn mystieke ervaring dat heel de schepping één grote broeder - en zusterschap is die de lof van God zingt. De lichten van de nacht zijn kostbaar voor Franciscus. Ook zij verwijzen op eigen wijze naar de Allerhoogste. 'Wees geprezen, mijn Heer, door zuster maan en de sterren. Aan de hemel hebt gij ze gevormd, helder, kostbaar en mooi.' Een zelfde lofzang hoorde we bij David in psalm 19: 'De hemel verhaalt van Gods majesteit' en voor zijn zegsman op aarde zette de Eeuwige een bijzondere ster aan de hemel.

Zelf ervaar ik die sterrenhemel als iets ontzagwekkends - het gaat je verstand te boven- en tegelijkertijd ook bemoedigend: er is een hemels baldakijn boven ons. Door God boven ons geplaatst en bij Abraham verbond de Eeuwige die sterrenpracht aan een belofte: Abraham's nakomelingen

zouden net zo talrijk worden als de sterren aan de hemel. Zover zijn we nog niet op planeet aarde en bij dat aantal zouden we meer dan één planeet nodig hebben en Mars is voorlopig nog geen optie. Maar wij maken wel deel uit van die nakomelingen en ook van die belofte voor de toekomst. De geschiedenis van God gaat door; door de generaties heen. we staan in een lange rij. En dat is echt wezenlijk iets anders dan dat de sterren iets over onze persoonlijke toekomst zouden zeggen. Wat ons vandaag of de komende week of jaar ten deel zal vallen. Die opgeklopte kennis brengt ons niet verder. Dat leert psalm 19, zoals gezegd ons.

Tot slot een vraag aan u: Is het u wel eens opgevallen dat zowel rond de geboorte van Jezus als bij zijn dood de natuur spreekt? Er fonkelt een ster die de wijzen of magiërs de weg wijst maar bij de dood van Jezus treurt de zon en wordt het donker. De wijzen worden verlicht door de ster maar over de mensen rondom Jezus voor zijn dood spreken we als verblind. Verblind word je door de zon en dan kun je juist niét zien. Waar de hemel bewogen was bij de geboorte van dit kind, is de aarde dat bij zijn dood; de grond *trilde* en het voorhang in de tempel scheurde. De geboorte en dood contrasteren sterk: bij de geboorte komen de wijzen van heel ver om de nieuwe koning te zoeken, omstanders rond zijn kruis twistten nu juist om die titel "koning der joden". Wijzen van verre erkennen hem als zegsman; volwassen geworden wordt hij niet door de joodse leiders erkend. Wijzen aanbieden het kind nog voordat het kan praten, als leraar wordt hij monddood gemaakt. Geen groter verschil dan tussen zijn geboorte en zijn dood. Misschien hebben de Oosters Orthodoxe kerken daar meer weet van die Kerst Klein Pasen noemen.

Vandaag is de adventstijd begonnen en zullen mensen weer een ster gaan ophangen. Bij ons ging de Hernhutterster gisteravond aan op de avond waarop de midwinterhoorn de adventstijd inluidt. En die zal pas uitgaan bij Driekoningen. En menigeen zal de kerststal uit de doos halen en opstellen. En als het goed is, blijven de koningen dan nog even op de achtergrond staan, in ieder geval buiten het stalletje. We danken de kerststaltraditie aan Franciscus. Hij heeft de kerk in zijn tijd verrijkt met de kerststal. Een levende kerststal met levende dieren en overal ter wereld kreeg zijn voorbeeld navolging; kerststalletjes te kust en te keur; met of zonder dieren als os, ezel, schaapjes of knielende figuurtjes die herders of koningen uitbeelden, maar vrijwel altijd hebben ze één ding gemeen dat op of boven dat het stalletje een ster is afgebeeld. De ster die volgens het verhaal in Mattheus boven de stal halt hield. De ster en het kind zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het godskind, de Mensenzoon is en blijft de mens die een ster verdient.

Christus als blinkende Morgenster. 'Doe een ster in de nacht ons gloren', zongen we: één ster die ons de weg wijst. Een ster als teken dat Hij bij ons is en ons en zijn schepping niet loslaat. Naar zijn komst mogen we in deze adventstijd uitzien. In het gelovig vertrouwen dat

Zoals sterren mensen melden
dat geen nacht te donker is
zal een kind ons komen redden
dat het licht der wereld is.
Amen

Evelien van Melle- Baaijens